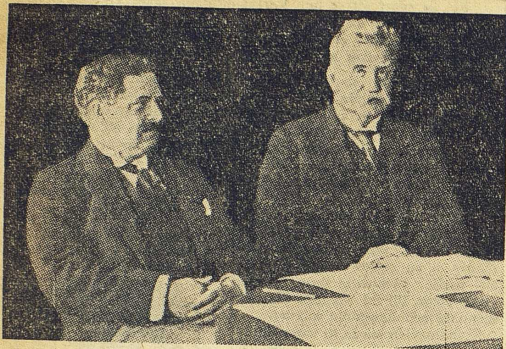

Porträtt och skvaller

Erik Palmstierna och Hjalmar Branting.

ERIK PALMSTIERNA, som under den konstiga titeln *Åtskilliga egenheter* (Tiden, 13 kr.) utgivit en samling "karaktersstudier och silhuettklipp", har sedan trettio år stått utanför svensk politik och kräver därför en presentation. Född år 1877 blev Palmstierna först sjöofficer; starka kommunala intressen förde honom över till politiken, och han blev vid unga år först liberal, sedan socialdemokratisk riksdagsman. År 1917 ingick han som sjöminister i den Edénska koalitionsregeringen, år 1920 blev han utrikesminister i den av Branting ledda första socialdemokratiska ministären, och vid dess avgång fick han som reträttplats ministerposten i London; här stannade han till år 1937. Som statsråd gjorde sig

Palmstierna främst känd för sin strävan att få Åland överfört till Sverige efter Finlands frigörelse från Ryssland; det är närmast hans förtjänst — eller rättare hans fel — att socialdemokratin engagerade sig för denna politik, som resulterade i fiasko och som nu allmänt anses ha varit lika tarvlig som kortsynt. Som minister i London blev Palmstierna uppskattad för sina ingående, något skvallriga rapporter, i vilka han starkt utnyttjade sin personliga bekantskap med flera av den brittiska arbetarrörelsens ledande män.

I de minnesanteckningar som nu föreligger — i huvudsak nedskrivna åren 1926—1931 — behandlar Palmstierna i ett första avsnitt ett antal namnkunniga svenskar; därefter följer studier över engelska politiker, militärer och kulturpersoner och andra framstående män, främst diplomater, med vilka författaren kom i beröring under sin ministertid. Ibland är karaktäristiken utförlig och genomtänkt, ibland skildras vederbörande blott med ett par anekdoter eller med några hastigt nedkastade intryck. För den som inte känt, eller blott ytligt känt, modellerna är det i regel omöjligt att ge ens en subjektiv mening om porträttligheten. Frågan blir: är bilderna underhållande, skickliga, intelligenta, helgjutna?

Vad det svenska galleriet beträffar blir svaret enligt anmälares mening ofta ja. Att Palmstierna är ensidig och gangska starkt partipolitiskt bunden i sina sympatier och antipatier hindrar inte att man har några roliga timmar i hans sällskap, snarare tvärtom. Uppriktigheten är efter svenska förhållanden ovanlig; att Palmstierna efter ministertiden bor kvar i England framstår nära nog som en förutsättning för bokens utgivande. Visserligen är några porträtt både vänliga och briljanta; detta gäller i första rummet den utmärkta studien över F. V. Thorsson och den likaledes förträffliga, ehuru alltför

skissartade uppsatsen om Hjalmar Branting. Men de lustigaste bilderna innehåller mycket av kritik och elakhet — stundom ingenting annat. Om S. H. Kvarnzelius heter det: "Hans framgång i livet var grundad på hans förmåga att strax innan majoriteten själv var medveten därom befinna sig i majoritet." Om K. A. Wallenberg: "Jag vet ingen som utvecklat poseraandet till en sådan sublim konst som han... Poseraandet blev hos honom en sådan vane-sak, att han även under de mest alldagliga förhållanden förföll till att intaga sinxställningen, men då märkte man den!" Om Karl Hildebrand: "En nimbus av hederlighet hängde som ett oförskyllt öde över honom. Dock ägde han en torr humor, men den rände aldrig i väg med honom — han tog t. o. m. humorn på ett allvarligt och avmått sätt." Inte sällan blir karaktäristiken för enkel. Om Herman Lindquist heter det blott att han "förkroppsligade den svenska arbetarrörelsen. Han förändligade den inte." Det är rena vitsen.

Även många av uppsatserna utifrån är nöjsamma, om också genomsnittligt än mindre betydande. Men nöjet störs av att uppsatserna i allt högre grad formar sig till ett porträtt av författaren. Och det porträttet är inte tilltalande. Den borne-rade självgodheten dominerar. Den kommer fram i rent skryt: om hur MacDonald dog med Palmstiernas "Horizons of Immortality" vid sin sida, om hur Snowden hade endast Palmstiernas porträtt på sitt skrivbord i finansministeriet, om hur Palmstierna — enligt egen syn kvick och listig, enligt läsarens påträngande och framfusig — betvingade Churchill, Baldwin och andra bjässar. Ordet medelklass blir ett skällsord — är det friherreskapet eller marxismens förakt för småborgerligheten som lett författaren vilse? Glädjen över att vara tillsammans med "stora" män färgas av narraktighet: vilken fröjd att få låna lord Jellicoes badbyxor! Kvinnor behandlas i regel med samma överlägsna vänlighet som medelklassen; att Hjalmar Branting älskade och var beroende av sin hustru väcker en dum och spefull förvåning. Reflexionerna om diplomatin är banala utan att vara riktiga, men uppbärs av samma trygga suffisans. Tendensen att leva över sina intellektuella tillgångar krönes av en besvärande andlighet. Sitt pjollrigaste uttryck får denna i artikeln om fysikern Eddington; Palmstierna avstår från att bjuda den beundrade mystikern-forskaren på middag, trots att denne "helt visst med känslig tacksamhet skulle ha upptagit ett samtal". Att boken inte sällan är genant bör emellertid inte skymma bort faktum att den oftare är rolig.

HERBERT TINGSTEN

Sept. 1958 10 l. - 6 ul.
2 k. 3 m. 3 a.
5: a 24

Norh
21-29/9